

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล

Learning Resources Management Strategy to Support 21st Century Skills Development A Case Study of Ban Si Don Moon School

วันที่รับบทความ: 9 เม.ย. 66

วันที่แก้ไขบทความ: 25 พ.ย. 66

วันที่ตอบรับ: 30 พ.ย. 66

จตุพงศ์ ราชคม¹

Jatupong Rachkom¹

หาญศึก เล็บครุฑ²

Hranseuk Lebkhute²

ประเวศ เวชชะ³

Prawet Wetcha³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิค A-I-C และ Scenario Planning และ

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2565)

¹ Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (2022)

² อาจารย์ ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

² Lecturer in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Advisor).

³ รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

³ Associate Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Co Advisor).

แบบวิเคราะห์โดยผู้ร่วมการประชุมและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ครู 11 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปเนื้อหาเชิงภาพอนาคตที่พึงประสงค์

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับดี ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับดี ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่ง คือ ปัจจัยสนับสนุนและเหตุปัจจัยฉุดรั้ง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล มีการประเมินสภาพการณ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และการกำหนดแผนงานโครงการ ซึ่งได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ นำไปสู่การกำหนดแผนงานโครงการ โดยประเด็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านประสิทธิผล มี 1 ยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ มี 3 ยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านประสิทธิภาพ กระบวนการภายใน มี 1 ยุทธศาสตร์ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กร และบุคลากร มี 1 ยุทธศาสตร์

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ ทักษะศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research is to propose a learning resource management strategy to support learners' 21st century skills development. A case study of Ban Si Don Moon School. Use a mixed action research method. Both quantitative, qualitative and participatory operations the research tool was an opinion questionnaire. group chat A participatory workshop using A-I-C and Scenario Planning techniques. Participants and

informants were 1 school director, 11 teachers, 3 school committees. Data were analyzed by means of content analysis. Prepare a diagram and summarize the narrative content in an essay.

The results of the study revealed that the overall learning center management condition good level The side with the highest mean is Assessment of the use of learning resources of educational institutions good level The item with the lowest average value was the use of learning resources in educational institutions at a good level. the main factors that affect resource management are supporting factors and restraining factors. Strategies for Learning Resources Management in Supporting Learners' 21st Century Skills Development in a Case Study of Ban Si Don Moon School There is an assessment of the situation. vision, mission, goals, strategic issues and setting up a project plan which has determined the strategic issue of the management of learning resources lead to the formulation of the project plan by the issue of strategic issues 1. Effectiveness, there is 1 strategy, 2nd strategic issue, service quality, 3 strategies, 3rd strategic issue, internal process efficiency, 1 strategy, and 4th strategic issue, organization and personnel development, 1 strategy.

Keywords: Learning Resource Management Strategy, Management, Learning Resources, 21st Century Skills

บทนำ

ในยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กใน

ศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็นซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจน การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางสังคมค่อนข้างสูงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการปรับตัวให้ทันเทียมและเท่าทันกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (The Globalization) ที่ได้เกิดวิวัฒนาการความก้าวหน้าในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ทักษะความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน (สุทัศน์ สังคะพันธ์, 2557)

แหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับและติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการจัดบริการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสนุกสนานมีความสุขในการเรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมนั้นเป็นหน้าที่ของทุก ๆ ฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกัน ซึ่งผู้ที่มิบทบาทอย่างมากในการดำเนินการ คือ ผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผน ตรวจสอบ ติดตาม และแก้ไขปัญหาต่างๆ

แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่ครอบคลุมทั้งระบบ ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพ การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนยังไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการติดตามและการประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ปาริชาติ ร่มโพธิ์ถักดี, 2558) ซึ่งการมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูได้นำแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียนมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่เน้นการจัดการศึกษาตามสภาพจริง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้คู่คุณธรรม สร้างจิตสำนึกรักโรงเรียน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยแล้วนั้นยังสามารถปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ และมีลักษณะที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดหาและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล เป็นโรงเรียนประจำรัฐ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเป็นโรงเรียนยุบรวมมาจาก โรงเรียนบ้านปาก้อย โรงเรียนบ้านสันตันธง โรงเรียนบ้านแม่มะและโรงเรียนบ้านหนองปลาสะเด็ด เมื่อปี พ.ศ.2560 ได้จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ แต่ที่ผ่านมานำมาใช้ประโยชน์แก่ผู้เรียนยังไม่เต็มที่ การเรียนการสอนที่มีอยู่เน้นการจัดการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ขาดการใช้การพัฒนา ส่งผลให้แหล่งเรียนรู้ชำรุดทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลา การใช้เทคโนโลยีมีข้อจำกัดด้านคุณสมบัติ (โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล, 2564) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล
2. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

- 1.1 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 1.2 เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ เหตุปัจจัยภายนอกและเหตุปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยจุดรั้ง
- 1.3 ทิศทางแนวโน้มของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาสูงของประเทศนิวซีแลนด์
- 1.4 ภาพอนาคตของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล
- 1.5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพการณ์ กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดพันธกิจ กำหนดเป้าประสงค์ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ และกำหนดแผนงานโครงการ

2. ด้านแหล่งข้อมูล

- 2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายผู้อำนวยกร 1 คน ครู 11 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน

2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยต่าง ๆ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ที่สนับสนุน การพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เว็บไซต์ประเทศนิวซีแลนด์ TKLINZ

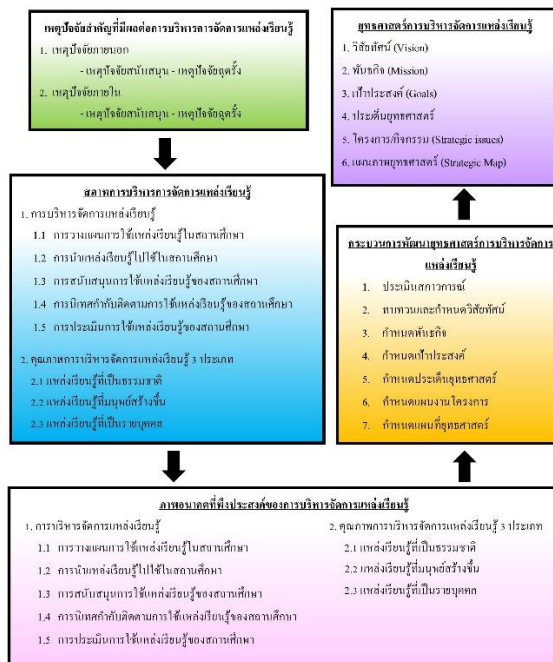
3. ด้านเวลา

3.1 การวิเคราะห์สภาพและเหตุปัจจัยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ปีการศึกษา 2562 – 2564 อดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน ย้อนหลังจากปัจจุบันไป 3 ปีการศึกษา

3.2 การวิเคราะห์ภาพอนาคตและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้สำหรับ ปีการศึกษา 2565-2568

4. ด้านพื้นที่วิจัย โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ความหมายของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น โดยกระบวนการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ต้องมีการประเมินสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (PDSSA) มาใช้ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปใช้ การสนับสนุน การนิเทศกำกับ ติดตาม การประเมิน โดยนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้เพื่อตอบคำถามการวิจัย เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จากการศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ เหตุปัจจัยที่สนับสนุนและเหตุปัจจัยที่ขัดขวางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : AIC) ในศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้ข้อสรุปว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 เหตุปัจจัย คือ เหตุปัจจัยภายในและเหตุปัจจัยภายนอก ทั้งนี้ เหตุปัจจัยภายใน หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร งบประมาณ ภาวะผู้นำ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา และ ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้จะส่งผลให้การบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ซึ่งเหตุปัจจัยข้างต้นเป็นได้ทั้งเหตุปัจจัยที่สนับสนุนและเหตุปัจจัยขัดขวาง ขึ้นอยู่กับการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จากการศึกษาภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิค กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : AIC) การวางแผนตามสถานการณ์เชิงภาพอนาคต (Scenario Planning)

ในการศึกษาภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ข้อสรุปว่า ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 1. ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2. ด้านคุณภาพของแหล่งเรียนรู้

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ความหมายของยุทธศาสตร์ องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ ประโยชน์ของยุทธศาสตร์ ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารแบบ Balanced Scorecard (BSC) และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : AIC) จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพการณ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดเป้าประสงค์ และการกำหนดแผนงาน โครงการ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Target) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy Objective) แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) แผนงาน โครงการ (Initiative)

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเวศ เวชชะ (2562, น. 545 - 556) การบริหารจัดการหลักสูตร (PDSSA) ประกอบด้วย การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษา การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ การประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

Robert Waterman, Tom Peter and Julien Phillips (1980) ปัจจัยการบริหารจัดการงานในองค์กรของ McKinney 7-S Framework สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง 7 ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรนั้น เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร ซึ่งปัจจัยทั้ง 7 ยังมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันเชื่อมโยงกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์ประกอบ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) 2) โครงสร้างองค์กร (Structure) 3) ระบบการปฏิบัติงาน (System) 4) บุคลากร (Staff) 5) ทักษะ ความรู้ความสามารถ (Skill) 6) รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) 7) ค่านิยมร่วม (Shared values)

ปรีดี นุกุลสมปรารถนา (2563) การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis) สรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอก ประกอบไปด้วย 6 ปัจจัย Political (P) คือ ปัจจัยด้านการเมือง Economic (E) คือ ปัจจัยด้านการเศรษฐกิจ Social (S) คือ ปัจจัยด้านสังคม Technology (T) คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี Environment (E) คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม Legal (L) คือ ปัจจัยด้านกฎหมาย

นันทิยา หุตานวัตร และคณะ (2545) (พิชญนันท์ ออมรพิชญ์ , 2560 : 46) การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยภายในและภายนอก (SWOT Analysis) สรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอก ประกอบไปด้วย 2 ปัจจัย Opportunism (O) คือ ปัจจัยที่เป็นโอกาส Threats (T) คือ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ปัจจัยภายใน ประกอบไปด้วย 2 ปัจจัย strengths (S) คือ ปัจจัยจุดแข็ง Weaknesses (W) คือ ปัจจัยจุดอ่อน

อรพินท์ สฟโชคชัย (ศิโรตม์ พรหมวิหาร, 2551) กระบวนการ AIC เป็นการประชุมที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำแผน โดยเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ความรู้ประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ความต้องการข้อจำกัด และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการระดมพลังสมองในการศึกษา วิเคราะห์พัฒนาทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา เกิดการตัดสินใจร่วมกัน เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษาสู่ (ศิโรตม์ พรหมวิหาร, 2551) ชุมชนท้องถิ่น

จุฑาทิพย์ ภัทรวาท (2553, น. 6-8) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) หรือ PAR มีขั้นตอนแบ่งได้เป็น 6 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นศึกษาปัญหา และกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไข ขั้นตอนที่ 3 วางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการติดตามและประเมินโครงการ ขั้นตอนที่ 5 ปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมการถอนตัวและเผยแพร่ผลงาน

พิรศักดิ์ วรสุนทรโรสด (2544 : 283-255) การทำ Benchmark การเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งที่ดีผู้อื่นทำได้เป็นอย่างดี การที่องค์กรมองไปข้างนอก ซึ่งหมายถึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และองค์การที่แตกต่าง ได้แก่ Benchmarking และการสร้างสภาพแวดล้อมในองค์กรเปิดกว้างในการยอมรับข้อตำหนิตามเพื่อการพัฒนาองค์กร ต้องตัดสินใจเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สินค้า การบริการ ทรัพยากร วัฒนธรรม และการดำเนินการด้านคุณภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันขององค์กรของตนเองด้วย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์การวิจัยและการดำเนินการวิจัยโดย

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เก็บข้อมูลจาก ผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครู 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญแล้วสรุปเนื้อหาเชิงบรรยายเป็นความเรียง

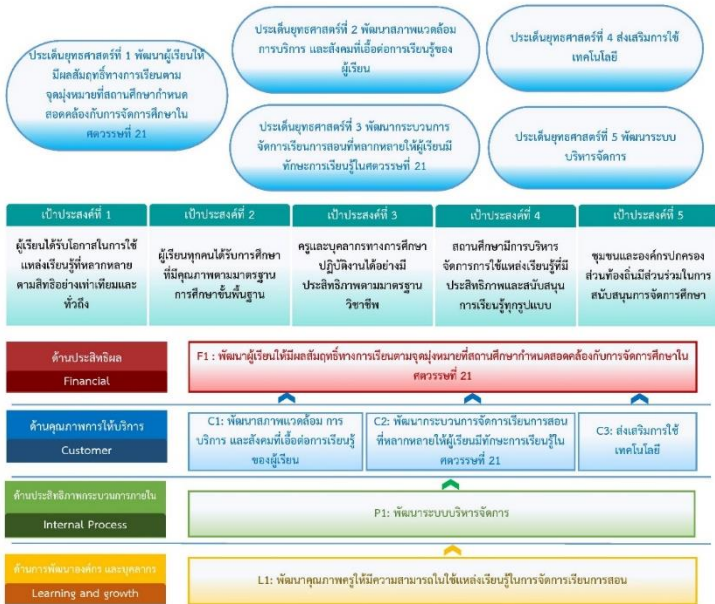
การศึกษาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครู 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ จัดทำเป็นแผนภาพแล้วสรุปเนื้อหาเชิงบรรยายเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 ทิศทางแนวโน้ม ภาพอนาคต ยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ศึกษาภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบวิเคราะห์โดยมีผู้ร่วมประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน และคณะครู 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ และสรุปเนื้อหาเชิงรูปภาพอนาคตที่พึงประสงค์ บรรยายเป็นความเรียง

ศึกษายุทธศาสตร์บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ด้วย การใช้แนวทางการบริหารแบบ Balanced Scorecard (BSC) และการวิเคราะห์ความต้องการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy Map) โดยมีผู้ร่วมประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน และคณะครู 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ และสรุปเนื้อหาเชิงบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ การกำหนดเป้าประสงค์ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ และแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านประสิทธิผล (Financial Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษา กำหนดสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการ ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) โครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ (Customer Perspective) มี 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1. พัฒนาสภาพแวดล้อม การบริการ และสิ่งคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี มี 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการปรับปรุง

- ภูมิทัศน์ 2) โครงการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
3) โครงการส่งเสริมครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านประสิทธิภาพกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ 1. พัฒนาระบบบริหารจัดการ มี 1 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กร และบุคลากร (Learning and Growth Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ 1. พัฒนาคุณภาพครูให้มีความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน มี 1 โครงการ 1) โครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

สภาพและเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีดอนมูล พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กระบวนการการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับดี รองลงมา คือ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับดี การนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับดี การสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับดี ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ (คำ วงศ์เทพ, 2554) ได้ทำวิจัย กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่จัดการศึกษา ในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่ดำเนินการได้เป็นผลดี คือ ด้านของการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการติดตามและตรวจสอบ ด้านการประเมินปรับปรุงและแก้ไขพัฒนา

2. เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากการศึกษา เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ด้านบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เหตุปัจจัยสำคัญเกิดจากด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกฎหมาย ทำให้มีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ดังนี้ เหตุปัจจัยสนับสนุนได้แก่ รัฐบาลมีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับวิชาชีพครูได้มีการสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษา โดยสนับสนุนทั้ง งบประมาณ สถานที่ บุคลากรในการพัฒนา มีการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน มีการจัดให้สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาสามารถเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่ 21 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา โดยงบประมาณดังกล่าวได้มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากชุมชน จากสถานประกอบการ และจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มกำลัง เหตุปัจจัยอีกครั้ง ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้บ่อยครั้ง การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ทำให้เศรษฐกิจเกิดการพัฒนาล่าช้า การพัฒนาด้วยความลำบากในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ ครอบครัวยาก การดูแลเอาใจใส่หรือแหล่งเรียนรู้อยู่ห่างไกลจากสถานศึกษา เหตุปัจจัยสำคัญเกิดจากด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกฎหมาย ทำให้มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ เหตุปัจจัยสนับสนุนได้แก่ สถานศึกษาได้รับการงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จากส่วนกลาง เหตุปัจจัยอีกครั้ง ได้แก่ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำกัดจึงจำเป็นต้องมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วย ครูและบุคลากรขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับ (ปฏิภาณ ตระการ, 2561) กล่าวว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการ หลักสูตร มี 2 ด้าน ปัจจัยสนับสนุน เช่น มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตร สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจความ

เข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย สถานศึกษามีการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบตามแผนที่วางไว้โดยกำหนดเป็นปฏิทินตลอดปี การศึกษา และมีการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย ครูมีการทบทวน องค์ประกอบของหลักสูตรทั้งหมดตั้งแต่ จุดหมาย จุดประสงค์ รูปแบบ โครงสร้าง เนื้อหา ยุทธศาสตร์ การเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล เพื่อนำมา วางแผน ส่วนปัจจัยที่จัดตั้ง ได้แก่ สถานศึกษาขาดการจัดระบบ การบริหารงานทางวิชาการที่มี ประสิทธิภาพ เกี่ยวกับโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ และคุณธรรม การจัดทำตารางสอน การลงโทษและการให้รางวัลผู้เรียน และยังขาด การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ขาดความรับผิดชอบของตนเอง ภาระงานพิเศษของครูที่ไม่เอื้อในการพัฒนาตนเองและข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ผู้เรียนขาด การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน ผู้ปกครองขาด การแนะนำ ร่วมมือกับครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ทิศทางแนวโน้ม ภาพอนาคต ยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านศรีคอนมูล พบว่า

1. ทิศทางแนวโน้มการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านศรีคอนมูล จะต้องมียุ 5 ด้าน ได้แก่ 1.1 ด้านการวางแผน (P-plan) ควรมีการมีการวางแผนกำหนด แผนปฏิบัติการเป็นรายปี 1.2 ด้านการนำ (D-Do) ควรนำแหล่งเรียนรู้ไปสู่การเรียน การสอน โดยครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 1.3 ด้านการสนับสนุน (S-Support) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำแหล่งเรียนรู้ไปสู่ การปฏิบัติอย่างเหมาะสม อีกทั้งต้องสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร สนับสนุนงบประมาณ

1.4 ด้านการการนิเทศ กำกับ ติดตาม (S-Supervision) ควรมิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบาย เกณฑ์การติดตามและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ 1.5 ด้านการประเมิน (A-Assessment) ควรมีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นการว่าเมื่อแหล่งเรียนรู้ไปใช้แล้วผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่จะปรับปรุงแก้ไขวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

2. ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ภาพอนาคตของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้านศรีดอนมูลที่เทียบเคียงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เทียบเคียงกับ ประเทศนิวซีแลนด์ จากการวิจัย พบว่า 2.1 ด้านการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา พบว่า โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ควรปรับปรุงการวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ทั้ง แหล่งเรียนรู้แกนกลาง ข้อมูลพื้นฐาน ทรัพยากร ค่านิยมหลัก ชุมชน สถานประกอบการ ส่งเสริมการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ใช้ในการวางแผนให้ ครบคลุมกระบวนการ อย่างมีระบบและต่อเนื่อง 2.2 ด้านการนำแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา ไปใช้ พบว่า โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ควรจัดประชุมหารือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำ ความเข้าใจแหล่งเรียนรู้ ร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการกำหนด ประเด็นท้าทาย พร้อมทั้งการติดตามและการประเมินการเรียนรู้ 2.3 ด้านการสนับสนุน การใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ควรปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการกำหนดประเด็นท้าทายอย่าง สร้างสรรค์ 2.4 ด้านการนิเทศกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนบ้านศรี ดอนมูล ควรพัฒนาการนิเทศติดตามและประเมินอย่างเป็นระบบแบบแผนอย่าง สร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล 2.5 ด้านการประเมิน การใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล ควรพัฒนาให้มีการประเมินครูผู้สอน โดยใช้จุดประสงค์ในการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและพัฒนา การประเมินจากการใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการรวบรวมวิเคราะห์ ติความจัดทำ

ข้อมูลอย่างเป็นระบบและปัจจุบัน โดยคำนึงรอบด้าน ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านศรีดอนมูลที่สอดคล้องกับการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ด้านกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่าผู้ร่วมการวิจัยมีความ ประสงค์ 1) ด้านการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) ด้านการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ 3) ด้านการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่ง เรียนรู้ 5) ด้านการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย คลอบ คลุมทุกมิติ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนโรงเรียนบ้าน ศรีดอนมูล พบว่า จำเป็นต้องทบทวนสิ่งเดิมเพื่อกำหนดสิ่งใหม่ โดยการพิจารณา การบรรลุความสำเร็จของสถานศึกษา ให้เกิดความสมดุล ทั้งด้านประสิทธิภาพ ด้าน คุณภาพการให้บริการ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และ ด้านการพัฒนា องค์การ โดยความสมดุลทุกด้านจะต้องมี วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ประเด็น ยุทธศาสตร์ และแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) จากการวิเคราะห์สภาวะการณ์ภายนอก โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัย ภายนอก (PESTEL Analysis) และ วิเคราะห์สภาวะการณ์ภายใน วิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรของ (McKinney 7-S Framework) ได้มาซึ่งวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านศรี ดอนมูล 3.1 วิสัยทัศน์ ภายในปีการศึกษา 2566 – 2568 มุ่งเน้นพัฒนาคนสู่การเรียนรู้ที่ หลากหลายในศตวรรษที่ 21 3.2 พันธกิจ 1. พัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 2. พัฒนานักเรียนให้อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่าง เต็มที่ 4. พัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถใช้แหล่งเรียนรู้มาจัดการ เรียนการสอน 5. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย 3.3 เป้าประสงค์ โรงเรียนบ้านศรีดอน มูล มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลายมาพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข 1. ผู้เรียนได้รับโอกาสในการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตาม

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ 4. สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ทุกรูปแบบ 5. ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา 3.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านประสิทธิผล (Financial Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษากำหนด สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) โครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ (Customer Perspective) มี 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1. พัฒนาสภาพแวดล้อม การบริการ และสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี มี 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ 2) โครงการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 3) โครงการส่งเสริมครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยี ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านประสิทธิภาพกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ 1. พัฒนาระบบบริหารจัดการ มี 1 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กร และบุคลากร (Learning and Growth Perspective) มี 1 ยุทธศาสตร์ 1. พัฒนาคุณภาพครูให้มีความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน มี 1 โครงการ 1) โครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดความชัดเจน โดยการวางแผนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

2. ควรทำความเข้าใจร่วมกันในแนวทางปฏิบัติจัดแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ที่มีปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

3. ควรส่งเสริมสนับสนุน ทั้งงบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ กระบวนการทาง เทคโนโลยี จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร อย่างเหมาะสม โปร่งใส คำนึงและสามารถตรวจสอบได้

4. ควรกำหนดแนวทาง เป้าหมาย จุดเน้น การติดตาม กำกับ ในกระบวนการ จัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบแบบแผนอย่างสร้างสรรค์โดยเน้นการมีส่วนร่วม

5. ควรใช้การประเมินเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการปรับปรุงและพัฒนา ทั้งผู้เรียนด้านการเรียนรู้ และผู้สอนด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัยในการรวบรวมวิเคราะห์ ติความ จัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้บริหารควรวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ สภาพพื้นที่ของสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

Robert Waterman, Thomas J. Peters, and Julien R. Phillips. (1980). **Structure is not organization. Business Horizons.**

คำ วงศ์เทพ. (2554). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. (2553). คู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์.

ปฏิภาณ ตระการ. (2561). การบริหารและการจัดการหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 โรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงราย: (การศึกษาอิสระ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ประเวศ เวชชะ. (2564). การออกแบบการวิจัย. เชียงราย: ร้านป๊อแอนด้น้อง.
- ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2563). รู้จักประเภทของกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR). สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.popticles.com/branding/types-of-csr/>.
- ปาริชาติ ร่มโพธิ์ภักดิ์. (2558). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
- พิชญนันท์ อมรพิชญ์. (2560). แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถ ของกลุ่มธุรกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 3. เชียงใหม่: Chiang Mai Rajabhat University.
- พิรศักดิ์ วรสุทโทโรสด. (2544). วัตรรอยเท้าช้าง. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: นาสิลป์โฆษณา.
- โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล. (2564). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. เชียงราย: โรงเรียนบ้านศรีดอนมูล.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.
- ศิโรตม์ พรหมวิหาร. (2551). กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยในการขับเคลื่อนรถจักรยานยนต์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565. เข้าถึงได้จาก <https://goo.gl/gUbKNb>
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุทัศน์ สังกะพันธ์. (2557). ทำไม้ต้องทักษะในศตวรรษที่ 21. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21, 8.
- อรวรรณ ศิริวงศ์. (2564). การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในยุค Digital ของโรงเรียนฝางธรรมศึกษา.

